

Előfizetési díj.

Videkekre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hóra helyben	1 „
Videkről egy hónapra előfizetést nem fogadunk el.	

Egyes szór. ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállás:

Belkirály-utca szeglet tencsin-vár 7. szám hová a lap szel-
leni részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor vagy anna-
tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvez-
ményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22), Haas
stein et Vogler Wien
Wallischgasse Nr. 10.

Nyilttérli cikkek

garmond sora után 25 kr. Ázetendő

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetés-
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazd. napilap

1874. második fél évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
bikertülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legzélszerűbben pos-
tai utalvánnyal kiadó Stein János könyv-
kereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tiszteltepéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

Még egyszer az új „erdélyi
magyar nemzeti párt”-ról.

III.

Tekintetes szerkesztő ur!

Elvétette címét az új párt, mert nem
„magyar nemzeti”, hanem „magyar földesuri”
párt akar az lenni; nemcsak a nemzetiségből,
hanem a földesuraságból is kasztot terem.
Földesurak alkották a bevezetés szerint is a
programot, a nemesi birtok állítólagos vesze-
delme képezi annak egyik fő alkatrészét.

A földesuri osztály kétségtelenül nemcsak
mi nálunk, hol a földbirtoknak kiváló szerep
jutott, hanem más országokban is tekintélyes ál-
lást foglal, de tulesünk már azon, hogy külön
pártot is alkothatna magának vagy maga köré
gyűjthetné a meglevő pártokat, miként a prog-
ram-készítők szeretnék megkísérteni.

A szászrégeni program pártszínezet nél-
kül készült; kovácsoltak tehát a földesurak

egy fából készült vaskarikát, melyen néhány
szívók szerinti úgynevezett „bátor” férfiut óhaj-
tanak a budapesti parlamentbe szekereztetni. Ily
bátor férfiakat azt hisszük nem lesz nehéz eb-
ből abból a pártból összeszedgetni, a „Hon”-
ban Bakesi Ferencz ur is ajánlja magát egy-
nek s azt hisszük br. Bánffy Dezső ur is kész
elvallalni e szerepet s lehetne még néhány er-
délyi Csiky. Sanyit is kapni. De aztán
mi volna ennek vége? A „Magyar Polgár”
bárgyu együgyűségében egész bizalommal for-
dult az új párthoz, hogy támogassa, az ellen-
zékét. Nem bámulunk rajta, mert a szászrége-
ni földesurak, készek minden bátor férfiut, ki
a magyarságot védi, hívőknek fogadni. Nyilván
azt hiszik ezen urak, hogy a jövődöbeli or-
szággyűlésnek nem lesz egyéb feladata, mint
hogy megharcoljon egyszer a magyar nem-
zet ellenségeivel s ezzel végezte hivatását.

Ily megdondolatlán elvekkkel indulva meg, az
új párt áldásos működésének eredményeként
tisztelhetnők először: hogy valamennyi nem-
zetiség ki lévén hiva, a választások alkalmá-
val teljes erejéből megindítaná az actiot, ille-
tőleg a reactiot, és másodsor a magyar nem-
zeti párt révén az országgházába juthatnának a
par excellence bátor baloldali hazafiak.

De ha még nem is volnának az új párt
elvéinek ily kézzel fogható eredményei, mit
hozna magával csak egyszerűen egy új párt
alakítása, illetőleg a régi pártok szaporítása a
jobboldal kebelében? A közelmúlt válság az
országgházban, azt hisszük, elég szomorú képet
szolgáltatót arra nézve, hogy miként lehet
olyan országgyűlés, melyben lehetetlen kormányt
alkotni. Ha maga a többség apró pártokra sza-
kadozik, természetesen nem létezik kormány,
mely az országgházban többséget nyerjen, mivel
nem lesz olyan compact párt, mely feltétlenül
bizzon benne. Ujabb országgyűlési viszonyaink-
nak ép ez volt rákfenéje; képtelenek voltunk
és vagyunk egy élet erős kormányt teremte-
ni és férfias szilárdsággal fentartani. A kor-
mány ereje nem magában, hanem pártjában van
s azt a betegséget, mely pártunkban dúl, új
pártokkal nem növelnünk, hanem a régiek tö-
mörítésével apasztanunk kell, mivel az vég-
eredményeiben az országgyűlés feloszlásához
s ha ez sem használ, egy kis kormányozni ké-
pes absolutismushoz vezet.

Az új nemzeti pártnak legfőbb sérelme,
hogy képviselőink nem viselték magokat elég

erélyesen a képviselőházban. Bocssássanak meg
a szászrégeni földesurak, ez lehet igaz, de nem
képezheti egy új párt létalapját. Kétségbe kel-
lene esnünk a közvélemény megromlottsága fe-
lett, ha merő pártszempontból képtelenek vol-
nánk ítéletet mondani azon emberek felett, kik
visszaéltek bizalmunkkal. Ily emberek bizonyá-
ra vannak számosan jobb és baloldalon s min-
den önértékes honpolgárnak lelkiismeretbeli kö-
telessége, hogy ezek helyébe tette kész jóra-
való emberekre adja szavazatát. E végre
azonban nincs szükségünk pártot alakítani,
sőt gyalázatra válna polgári önértékünk-
nek, ha pártot kellene, hogy alakítsunk. Ily
erkölcsi elvek tekintetében egy pártnak kell
lennie Magyarországon összes választóinak s mi
azt hisszük, hogy ép a deákpárti választókra
nemsokára fontosabb és nehezebb feladat vár,
minthogy egy separatikus pártot támogassanak
magyar érzelmi és erélyes képviselők küldése
végett, mi ugy is minden pártnak polgári köte-
lessége. Pártviszonyaink szerfelett bonyolultak,
alig van ember tisztában az országgyűlési pár-
tokkal; azok elveivel s az idők jelei mégis
nehéz viharokat jósolnak, melyek készen kell
hogy találják a hon minden jó érzelmi pol-
gárát.

Ép e tárgyban volna az erdélyrészi deák-
pártokhoz egy pár komoly szavunk.

A nagy férfiut, ki pártunknak vezérszel-
leme s összetartó kapcsa volt, beteg ágyát
örzi s kik büszkeségüknek mondhatják, hogy
hívei ugy az országgházban, mint a vidéken,
magukra vannak utalva, inkább mint valaha.
Közös egyetértés és e célból együvé való tö-
mör sorakozás legközelebbi nagy feladatunk,
hogy ne találjon készületlenül az idő, mely
tettre szólít. Nézetünk szerint Kolozsvár, mint
az erdélyi részek vezérvárosának, deákpártja,
volna hivatva rá, hogy ha ép most még nem
is de jó maga idején, a budapesti elvtársak-
kal egyetértőleg egy szabadelvű józan deák-
párti programot alkosson s ezáltal irányt
mutasson hazarészünkben a többi, hason ér-
zelmi pártoknak is, hogy bizonyos határozott
elvek körül csoportosulhassanak. Jövendő-
beli országgyűlésünknek lételtétele egy ha-
talmas, compact, józan liberalis párt alakulása;
ha maguk a választók nem tömörülnek, je-
lealegi polyglot országgyűlésünk bizonyára nem
ad irányt. Időnk van hozzá, gondolkozzanak
felette az illető körök.

a bécsi kormány közigazgatási politikája kéréletlen-
s holmi fölajdulás senkit sem ijeszt meg. A ki, a
német nyelvet nem bírja, azt még hivatalozolának
se veszik föl.

(Folyt. köv.)

M o l t k e

török szolgálatban.

(Vége.)

A visszavonulás Aintabon keresztül Marach fe-
lé történt, hol a hadtest romjai az egésznek mint-
egy 1/6-da összegyűlt. A többi hadtestektől, a mint
előre is látható volt, segély nem érkezett. A máso-
dik hadtest a ciliciai szorosok átlépésére későn ka-
pott rendeletet; a harmadik ugyan Maraschra meg-
érkezett, de az ütközet gyászos kimenetének hírére
Nifidből nem lehetett kivonni.

Ibrahim pasa az egész török táborn, valamint
a Biradeschnál felhalmazott összes löszert és jelenté-
kenyebb hadi készleteket teljesen kizsákmányolta.
Táborában azonban törökökhez hasonló rendetlenség-
nek kellett lennie, minthogy a győzelemteljes csata
daczára két egyiptomi zászlóalj a törökhöz ment át
Ibrahim Nifidből maradt s a további üldözéssel fel-
hagyott. Hatiz basa állásától felmentetett, azonban
Moltke százados közbenjárására kegyelmet nyert.
Utóbbi 1839-ben a többi porosz tisztekkel együtt
visszatért honába.

II. Mahmud szultán a nifidi csata kimenete-
léről nem értesülhetett, minthogy 1839-ben június
30-án meghalt. Utolsó szavai ezek valának: „Sy-
riából még egy tatár [sem érkezett tudósítá-
sokkal]”

Az ő uralkodása alatt megkezdett újja szerve-
zés műve utóda Abdul Medsid által tovább folytat-
tatott, 1843-ban az europai mintára alakított első és
második hadtest felállításával, a hadsereg magva
híntetett el. Ez idő óta francia és porosz tisztek
közreműködésével buzgón tovább működtek a refor-
mok után s az újja szervezés különféle alkalmak-

Az új „erdélyi magyar nemzeti párt”
hoz végül még csak egy szavunk van. Mi
bona fide viseltetünk minden ember iránt, míg
az ellenkezőről meg nem győződünk, de ma
már nem olyan világot élünk, midőn pártot
lehetne toborzani a nélkül, hogy ismeretese-
volnának a vezéregyéniségek A programot
nem írta alá senki, kérjük tudassák a közön-
séggel, kik és hányan vannak.

— Tordamegye alsó- és felső kerületének
deákpárti tagjait tisztelettel felkérem, hogy e hó
29-ikén Tordán a Korona című vendéglő 1-ső szá-
mu szobájában d. e. 11 ó. tartandó közgyűlésre, szí-
veskedjenek mentől számosabban megjelenni.

Nagy-Enyed, 1874. nov. 13.

Gr. Bethlen Géza,

Tordamegye Deákpártjának elnöke.

A szász universitás ülései.

Nagy-Szeben, nov. 16.

A mai első ülés formászerű megnyitása előtt
a követek előleges értekezletre gyűltek össze és
Kaestner Szebenszék követi indítványára el-
határozták, hogy az elnököl comes szokás sze-
rint ez alkalommal is külön küldöttség által legyen
meghívandó az ülések megnyitására.

Conrad Mór szász ispán, nemsokára Kaestner
Roll és Macellariu követekből álló küldöttség kísé-
tében az ülésteremben megjelenő és elnököi székét
elfoglalván, az universitást a következő beszéddel nyi-
totta meg:

Tisztelt nemzeti egyetem!

Uram! Egy év telt el, mióta mult alkalommal szeren-
csém vala, a nemzeti egyetemet megnyitni.

Kötelességem szerint ezuttal is összehívtam az
universitást, rendes évi gyűlésre, melynek főadatát
saját háztartása rendezése képezi.

E rendezés, uraim, önök figyelmét, mint rende-
sen, két irányban fogja igénybe venni.

Önök hivatva vannak a nemzeti vagyon keze-
lését ellenőrizni és e végre mindenekelőtt a már le-
folyt 1873 évi számadásokat, ugyszintén ugyanazon
évi költségvetési előirányzat értelmében történt sa-
fárkodásról szóló kimutatásokat megvizsgálni, továb-
bá a jövő 1875 évi költségvetés teteit megvizsgál-
ni és megállapítani.

Mindkettőt az 1873 évi előirányzat szerint
történt safárkodásról szóló kimutatásokat, valamint

nál jónak bizonyult, habár némely elcsúszott intézkedések
a török birodalom rendetlen belső állapotainál fog-
va csak papíron maradtak s maig sem vitettek ke-
resztül.

A rendes hadsereg (Nizam) ereje 150,000
emberre tétetett, azonban e szám a valóságban sem
előbb, sem most nem éretett el s a gyakran meg-
újuló belzavarok miatt kényszerítve voltak a hon-
védség (redif) egy részének behívására, a kik kü-
lönben hivatásuknál fogva csak háboru idejében let-
tek volna behívandók. Hogy ezen kellemetlen álla-
pot elkerültesse, 1869-ben a jelenlegi szultán által
új törvényt alkottatott, minek folytán a szolgálati
év az állandó hadseregben (Moassaf) 5-ről 4-
re szállítottott le, s az évenkénti újoncz jutalék
két év szolgálati idővel szabottott elő.

A katona kötelezettsége a 20-dik évtől kezd-
ve a betöltött 40-dik évig tart. De csak a mohame-
danokra vonatkozik.

1855-ben a birodalom összes lakóira nézve
vallás különbségnél kiterjesztett, azonban nem vite-
tett keresztül. A katona kötelezettség alóli kivál-
tást annál készségesebben engedte meg a kormány,
minthogy ebből évenkénti adót remélt huztatni.
Csak a tengerészet alól nincs kiváltásnak helye,
mert Törökország és tekintetben a görög alattvalók-
ra van utalva. De a mohametánokat is részesíté a
kormány némi kedvezményben, mely a tetteges
szolgálati év lejjebb szállításában állott. Boszniaiban
és Hercegovinaiban, Albániaiban és kis Ázsia egyes
részeiben a szabályszerű kivétel soha sem vitetett
keresztül. Kurdistan és Arabia újonczokat nem
szolgálatnak; s e tartományok lakói csak fegyver
által kényszerítettnek a szolgálatra. Konstantinápoly
és Kréta szigete régi kiváltságoknál fogva a hadi
szolgálat alól mentesek, egyes állások, mint a mol-
lah, ulema, bírák és tanárok már törvéynél fogva
fölmentvék, a többi hivatalnokoknak pedig a helyet-
tesítés vagy kiváltás meg van engedve.

az 1875-dik évi költségvetésre vonatkozó javaslat-tervet a kiküldött nemzeti egyetem hozott határozatok alapján kinyomatta és az illető munkálatok legott fognak a követ urak között kiosztatni.

Méltóztassanak azokat megvizsgálni és szigorúan megbírálni; a kiküldött egyetem*) e bíráltnak teljes megnyugvással néz eleje, mert azon öntudattól van áthatva, hogy a költségvetés által szabott korlátokat önkénytelenül nem lépte át és hogy, a mennyiben az eredmény az előirányzattól mégis eltér, az különös körülmények kényszerű kifolyása csak, másrészt azonban sikerült nekünk azon adósság utolsó része törlesztésénél, melyet a nemzeti pénztár 1873-ban azon célból vállalt, hogy a hátralevő egész iskolajavadalmazási tartozást egyszerre kifizesse és feonálló valamennyi alapítvány és egyéb kiadások fődózésánál mind a két pénztárban meg nevezetes többletet is biztosítani. E szerint tehát a közelebről megszavazott alapítványok nyomán támadt aggodalom a szükséges pénzösszegek elégtelen volta miatt teljes biztossággal elenyészettnek tekintendő.

A tiszelt nemzeti universitás tárgyalásai többi anyagából csak a fontosabbat kívánom röviden érinteni; ide tartozik a levéltárrendezés kérdése, mely az eddigi tapasztalások alapján most ujabb lesz megoldandó, mivel az eleintén kitűzött 3 évi időtartam épen lejárt ugyan, de a munka még egyáltalában nem készülhetett el, minthogy ama határidő kiszabásánál a nemzeti egyetem nagyon téves számításból indult ki; továbbá a szelistyei uradalom községei ismételt ajánlata a kisebb királyi haszonvételek pénzen megváltása iránt; nem különben azon jelentés, melyet a f. é. február hó 12-én kiküldött hetes bizottság földadatának első része fölött, t. i. a nemzeti vagyon leltározásáról és a két pénztár egymáshoz való viszonya tisztába hozataláról a tiszelt universitás elő og terjesztini; végül azon m. ministeri rendelet, mely a nevezett bizottsághoz utalt teendői többi részét, mely szerint e bizottság lényegesen részint a kiküldött egyetem tanácsadójává lett föllálitva, részint pedig a kiküldött egyetem illetékessége alá lett ruházva a teljes egyetem összeüléseig, — mint helyben nem hagyatottat kifogásolja, egyuttal azonban a nemzeti universitást utasítja, hogy azon esetre, ha e határozatát jövőre nézve czélszerűnek találná, külön alaposan indokolt javaslatot terjesszen föl ez iránt.

Minthogy a kiküldött egyetem egyébiránt formulázott többféle indítványt fog béterjesztetni, a tárgyalandó anyag pedig ez alkalommal sokkal kevesebb mint eddigéig volt, reméllem, hogy teendőinket gyorsan fogjuk elintézni; részemről e tekintetben minden lehetőt fogok megtenni és meg vagyok győződve, hogy a követ urak, egytől egyig, engem e törekvésemben erőlyesen támogatni fognak.

S ekként öszintén üdvözölve a követ urakat, a confluxust megnyitottnak nyilvánítom.

A gyűlés e beszédet tetszésnyilvánításokkal fogadá.

Elnök erre az igazolási bizottság tagjaiul: Grafius (medgyesi), dr. Pocurar (szászsebesi) és Pomarius (segessvári) követeket nevezte ki.

Macelariu arra figyelmeztet, hogy Pocurar csak néhány nap mulva érkezik vissza Nagy-Szebenbe, mire elnök Pocurar helyébe Vlad Claudiu szászvárosi követet nevezte ki mondott bizottság tagjául.

Jövő ülés: szerdán. Napirend: az igazoló bizottság jelentése és a többi bizottságok megválasztása.

A mostani szász universitás tagjai: Bedeus, Schneider, Hufnagel (Nagy-Szeben város), Kaestner, Wittstock, Schochterus (Szebenszék); Schreiber Ferencz, dr. Krausz (Segessvári város); Ernst, Pomarius (Segessvárszék); Roll, Schnell, Boyer (Brassó város); Schiel, Rheindt, Bolesch (Brassó vidék); Graffius, Schaffend (Medgye város); Oberth, Theil (Medgyesszék); Schuller, Filkényi (Beszterce város); Budacker, Sigler (Beszterce vidék); Deák, Tipeiu (Szászsebes város); Bologa, Pocurar (Szászsebeszék); Balthes, Zikeli (Nagy-Sink szék); Zay (Nagy-Sink, m. város); Nagelschmidt, Kellner (Kóhalom szék); Fronius (Kóhalom m. város); Macelariu, Haney (Szerdahelyszék); Wendel (Szerdahely m. város); Herbert, Schullerus (Ujgyház szék); Bruckner (Ujgyház m. város); Tinu, Nagy (Szászváros); Orbonás, Vlad (Szászváros szék).

Keleti ügyek.

Athén, nov. elején.

(Vége.)

Egy lap Delyanni külügyér elbocsátását említi. A tény úgy áll, hogy Delyanni betegnek nyilváníttotta magát az utolsó ministeri tanácsok alkalmával. Ime, mi okozza ez elbocsátást, mely csak idő kérdése. Mindazonáltal fantatással közöljük e hirt. Delyanni körrendeletet intézett Görögország diplomatikai ügynökeihez külföldön, meghagyván nekik, hogy az illető kormányoknak, melynél kiki acreditedálva van, pártolását nyerjék ki az indigenat kérdésében, melyet oly ügyetlenül idézett elő a török kormány.

A hellén minister, hogy a hatalmakat annál inkább buzdítsa, hozzátette még, hogy a Porta az

indigenat kérdését csak Oroszországnak, a görögök hagyományos ellenének ösztönzése folytán vetette fel. Az orosz kormány hírt vette e körrendeletnek és athéni ügynökének táviratilag meghagyta, hogy a hellén kormánnyal való hivatalos összeköttetést szakítsa meg. A király e hír által meghökkenve, Delyannit kérdőre vonta és az illető rendelet közlését kívánta. Delyanni semmit sem tagadott, de magára vállalta egyedül az egész felelősséget.

Remélhető különben, hogy az egész kérdés barátságos megoldást nyer és Simos ur legyőzi mindazon nehézségeket, melyeket az orosz kormány támaszthat e tárgyban a célból, hogy az oroszok és görögök közt hidegséget idézzon elé.

Az olasz király f. hó 6-án fogadta a görög követet, Melitopulo Leonidas urat, ki átnyújtá megbízó levelét a királynak, ki igen barátságosan viselte magát a György király küldöttje iránt.

A helyi hírlapok jelentik, hogy Reli Antal ur Londonban az athéni dráma és zene-egyletnek 20.000 font sterlinget adományozott, mely összeg hozományát képezi Reli leányának, ki közelebb kell egybe a londoni görög ügynök Valariis ur legidősb fiával. E kedves fiatal nő meghalt Bécsben, néhány héttel násza után.

A „Times“ közlelbbi konstantinápolyi levelezésében téves értelmezést közli azon veszelvények, mely a Porta és a görög követség közt támadt, az esnaf-ok hellén tagjai ügyében, azért alkalomszerűnek tartjuk, néhány e tárgyra vonatkozó megjegyzést tenni. Az 1855. év május hava 27-én Kanlidjában, Fad-Pasa és Condouriti ur által kötött egyezmény 17. cikke megállapítja, hogy a hellének, mint eddig ugyan az is képezhetnek különféle testületeket; hogy megóvhatják nemzetiségüket, de fizessék a törvény által kiszabott illetékeket és tartásuk magukat az esnaf-ok szabályzatához. A dolog ez állása tartott néhány évig, míg a görög követség tapasztalta, hogy a francziák, németek, olaszok és más idegenek ugyan a jogokat gyakorolják, mint a görögök, a nélkül, hogy az esnaf-okhoz tartoznának, vagy az illető adót fizetnék. A görög követség kinyilvánítá, hogy helytelen értelmezése a már idézett 17 cikkelynek az, mely állítja, hogy az a helléneket továbbra is kötelezné az esnaf-okban résztvenni. Ellenkezőleg e részvétel csak meg van engedve, úgy, hogy ha a terhesse válnék, a görögök elhagyhatják az esnaf-okat és kívánhatják, hogy a kiváltságosabb nemzetek iránti eljárásban részesüljenek t. i. az illetékek alóli felmentést illetőleg. A porta pedig megmarad a mellett, hogy a szóban forgó záradékban kötelezést lát és az úgyalkalmasint békebírság elé kerül, ha a kiváltságokról szóló törvényjavaslat nem intézkedik másképen. „M.“

Külföldi szemle.

Kolozsvárt, nov. 17. 1874.

A francia nemzetgyűlés esztörtéki ülésén a republikánusok ismét előhozták régi panaszaikat a kormánynak a köztársasági sajtóval szemben követelt eljárása miatt. Az ülés különben jelentéktelen volt. A „Moniteur Universel“ legközelebb cikket hozott, melyet általában a kormány jövődöbeli programjának tekintenek. E szerint MacMahon tábornagy az összes párt mérsékelt férfaihoz felhívást akar intézni, hogy őt következő eszmék megvalósításában támogassák:

Nézete szerint felsőházat kell alkotni, a választótörvényt a szerint kell módosítani, hogy a választások ne megyénként, hanem kerületenként menjenek végbe, végül szabályozni kell a köztársaság elnökének hatalmát s jogot kell neki adni, hogy a felsőházzal egyetértésben föloszlathassa a képviselőházat. „A kormány — mondja a sugalmazott ezikk — engedményeiben a balközép iránt kész eddig elmenni; ellenben a köztársaság végleges kikiáltásához nem fog segédkezet nyújtani.“ E program alapján a balközépet alig fogja MacMahon magának megnyerni.

A francia nemzetgyűlés pártjainak számerejét és a kategoriat következőleg állítja össze a „Liberté“: a pártok három kategóriára oszlanak: a kormány hievei, kikéülhetlenek és semlegesek. Az első kategóriába tartozik a mérsékelt jobboldal 81, a jobb centrum 151, a konzervatív-szabadelvűek 63 és a balközép egy töredéke 6 taggal — összesen tehát kormánypárti 307 képviselő. A kibékülhetlenek ezek: az intransigens szélső jobboldal 8, a szélső bal 41, a republikánus baloldal 158 a balközép aggal — összesen 325. A semlegesek ezek: 30 bonapártista, 46 szélső jobboldali (mérsékelt töredék), 2 jobb centrumbeli, 4 konzervatív-szabadelvű, 16 balközépi (mérsékelt töredék) — összesen 98 képviselő. Az említett lap a semlegesek kategóriájába fölvetta mindazon ingadozó, „se hus se hal“ embekeket, kik majd a kormánnyal, majd ellene szavaztak.

Ezen adatokból azt a következtetést vonja le a „Liberté“ (mérsékelt bonapártista lap), hogy — ha azt akarja a kormány, hogy számba vehető többséggel birjon és kormányozhasson, akkor okvetlenül arra kell törekednie, hogy megnyerje a bonapártista csoportot, a szélső jobb semleges töredéket és a balközép neutralis részét. Ha ezeket megnyernie nem sikerül, mindig kisebbségben marad vagy pedig csak neveltséges többségeket fog fölmutathatni.

A spanyol északi csatatéren Laserna tábornok nagy előnyöket vitt ki. Irun fölszabadtatását a carlista seregűnyöket is megerősítik, Laserna 9-én távoztott 14 zászlóaljjal — mintegy 12,000 emberrel — s 20 ágyuval San-Sebastianból. A harc Renteria körül kezdődött, hol a lázadók San Marco hegyén, mely Irunt dominálja, el voltak szánolva. A kormány csapatai háromfelől nyomultak előre, a jobb szárnyat Loma, a centrumot Blanco, a balszárnyat Laportilla vezette: a harc legelőnékben San Marco helye körül folyt s itten is a carlisták teljes vereségével végződött, kik nagymennyiségű löszert és ágyut vesztek. A kormány csapatainak vesztesége 300 halottira megy; Irun városának két harmada romba van lőve. Irun fölszabadtatása tehát sikerült, de Laserna tábornok azon terve, hogy a carlistákat vagy bekerítse, vagy franczia földre szorítsa, megihusult, mert e nagy terv keresztül vitelében nem volt elegendő számú serege.

Ha 10,000 emberrel többje lett volna, élvághatja a carlisták visszavonulásának útját. Így azonban ezek a navarrai hegyek közé húzódhattak vissza. Don Alfons távozása azt bizonyítja, hogy a carlismus nagy catastrophák előestéjén áll.

As olasz képviselőválasztás eredménye 483 kerületből ismeretes. Eddig 144 kormánypárti, 110 ellenzéki választott meg. Összesen mintegy 200 pótválasztás lesz szükséges, mert a választók oly csekély számmal vettek részt a szavazásban, hogy az eredménytelen maradt. Az olasz választótörvény ugyanis azt rendeli, hogy a szavazás csak akkor érvényes, ha a választók absolut többsége részt vett benne. De ezuttal különösen a nagy városok mutatnak példátlan közönyösséget. Róma, Nápoly, Turin, Florencz, Milano, Velence, Bologna, Parma, Pisa stb. városokban és pedig nemcsak egyes, hanem néhány és illető helyek összes kerületeiben, így Róma mind az öt, Florencz mind a négy, Milano öt, Velence mind a három, Nápoly tíz, (tizenkettő közül), Turinban három (négy közül) kerületében új választás lesz szükséges, nagyobbára csakis azért, mert a szavazók absolut többsége nem jelent meg az urnánál.

Florenczben például az első kerületben Peruzzi 573, az ellenjelölt csak 13, a második kerületben Ricasoli 327, az ellenjelölt 11, a harmadikban Mari 338, az ellenjelölt 22, a negyedikben Manteleni 244, az ellenjelölt 68 szavazatot, kapott, de a választás mindenütt eredménytelen maradt, mert a beirt választók fele sem szavazott.

Garibaldi tábornok egyik barátjához dr. Ribolihoz a következő levelet intézte:

Kedves Riboli! Viszonyaimhoz alkalmazkodni volt az alapelv, melyet folyton követtem azon időtől kezdve, midőn egész vagyonom egy ingből állt, melyet Amerikában lovam nyerge alatt tartottam, amaz időig, midőn Casertában a két Szicilia dictatort voltam. Ennek folytán semmit sem fogok kívánni, de különösen nem közalírást. Midőn fiaim üzleti kellemetlenségei a lapoknak alkalmat adtak arra emlékeztetni, hogy nem vagyok gazdag, ez Ross urat Tarentben azon gondolatra hozta, hogy nekem bizonyos összeget ajánljon föl, melyet én elfogadni jónak láttam. Ez összeget nem kaptam meg, de John Anderson ur New-Yorkból előleges bejelentés nélkül Rothschild urra váltót küldött nekem 5000 arany lira erejéig. Nem fogadom tehát el a közalírást s maradok Garibaldi.

A fölhivatalos „Opinion“ azt mondja, hogy a kormánynak kötelessége arról gondoskodni, hogy Garibaldi anyagi helyzete jobbra forduljon s az öreg tábornok, ki hazájának annyit szolgálatot tón, jövőre se legyen kénytelen idegenek segélyét elfogadni.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Budapestén nov. 17. 10 ó. 30 p. d. e.

Érkezett, nov. 17. 11 ó. — p. d. e.

A főrendek tegnap tárgyalták az erdélyi censust közvetítő indítványt; Szapáry, Hajnald, Csáky védtek, Zychy Victor, Keglevich Béla, Vay Miklós megtámadták, élénk eszmecserére után a többség elfogadta az indítványt, ellene csak 15 szavazott. Andrassy sürgönyének közzététele ügyében a kereskedelmi ministerium két hivatalnoka ellen formaszertű bünvádi eljárás kezdetett; az ügyet Kozma főügyész vezeti.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 17. 1874.

— A korcsolyázó egylet vasárnap délelőtt tartá meg közgyűlését a tanácsház nagy termében, melyre a tagok csak csekély számban jelentek meg. Az elnöki tisztet Gyarmathi Miklós vitte, ki a gyűlést megnyitván, utána Balog György olvasta föl pénztárnoki jelentését, melyből kitűnik, hogy az egylet jelenleg mintegy 80 frrtal rendelkezik. Ezután az indítványok tárgyalására került a sor. Dr. Szöcs Emil azt indítványozta, hogy a sétateri tóra közegészségi szempontból egy fűthető zárt helyiséget

építsenek s e célból a sétateri választmány is felkérendő az építkezési költségeknek a korcsolyázó egylettel való közös hordozására. E helyiség használatát aztán a tagok bizonyos díjt fizetőknek, melyet Hory Béla oda kívánt módosítani, hogy a tagok kedvezményképen ne fizessenek. Az indítvány utóbbi alakban el is fogadtatott. Paget indítványozza, hogy a korcsolyázás népszerűsítése érdekében egy alkalmas tankönyv adassék ki s e célból egy franczia tankönyv lefordítását ajánlja. A közgyűlés magáévá teszi az indítványt s a mű lefordítását a választmányra bizza. A közgyűlés végül dr. Szöcs Emil, Kőszegvári Gyulát, b. Bánffy Ernőt, Hatfaludi Istvánt, Szabó Lajost és Cziriák Frigyeszt bizottsági tagokká választotta.

— Színházunkban tegnap „Zampa“ az ismeretes, kedvelt opera adatott. A czimszerepet Bodorfi vitte, kinek hatalmas bariton hangja sajnálatlat tapasztaljuk, hogy bizonyos tekintetben hanyatlást mutat; nem a felsőbb hangokra mondjuk ezt, melyek most is oly erőteljesek és tiszták, mint előbb, hanem az alsóbbakra, melyekből, legalább tegnap, tisztaság úgy, mint erő hiányzott; ez egyébiránt előttem sem volt itt megvalami nagy mértékben s Bodorfi hangját általán bizonyos nyers darabosság jellemzi, mit most már késő kisimítani. Neszveda Anna, mint rendesen, úgy tegnap is kedves jelenség volt, habár éneke nem tett olyan hatást, mint más alkalmakkor. Zajonghinak sehoggy sem akar sikerülni valamely hibátlanul kiírt operai alkotás, tegnap sem sikerült; legjobban talán Gerecs és Lotscháréknak oldották meg kisebb feladataikat. Egyébként a karok és a zenekar, együtetü működése nagy előnyére volt az előadásnak, melyet hibái dacára sem sorozhatunk a gyengébbek közé.

— D. Boér Emma asszony hosszas betegsége örvedentes fordulatot vőn. Tegnap délután ugyanis egy egészséges új gyermekkel ajándékozta meg férjét s így nemsokára remélhetjük, hogy ismét élvezhetjük művészi játékát a színházban.

— E. Kovács Gyula a fővárosban szerzett dalai után színházunkban holnap lép fel először „Mirabeau fiatal kora“ című sziműben.

— Helybeli vívódánkban a vívó órák a mai naptól kezdve nemcsak délután 4—6-ig, hanem délelőtt is, déli 12 órától 1 ig tartatnak, kitűnő vívómesterünk Chappon Lajos vezetése alatt.

— Megérdemli a megtekintést az a csinosan kiállított kis fegyvertár, melyet a helybeli tornavivódának hírneves vívómestere Chappon L. rendezett be saját nagy becsű gyűjteményéből a vívóterem díszítésére. Rómái, középkori és újabb különböző fegyvernemek, ércz-vértek, paizsok, sisakok, egész vasöltözetek képezik a gyűjtemény festőien csoportosított értékes darabjait, melyek összesen egy csinos kis muzeumot tesznek ki, melynek pártját ez idő szerint Kolozsvárt nem találhatni fel. Magát a vívótermet egyébiránt aránylag csekély számú tanuló látogatja s valóban megfoghatatlannak látszik különösen egyetemi ifjúságunk közönyössége, midőn egy oly neves vívómestertől, mint Chappon, nyerhetne oktatást.

— Ifj. Simon Elek huszár hadnagy, városunk polgármesterének fia, engedélyért folyamodott a katonai előjárásához, hogy fogadásból Brassóból Bukarestbe lovagolhasson egy és ugyanazon lovon. Ez utat 24 óra alatt kell megtenni. A fogadási betét 1000 frt.

— Bergay József, a kolozsvári Dalkör titkára a következő sorok közlésére kért fel: az országos dalár ünnepélyt rendező bizottság több tiszteletdíjak közül alólírotnak is 50 frt. azaz ötven forintot szavazott meg. Ez összeget én a mai napon a helybeli jogász segélyző egylet pénztára javára átengedem. Szolgáljon ez tudomásul mindazoknak, kik alólírotnak az országos dalár ünnepély alkalmávali némi tevékenységét mindegyik megfizetve lenni hiték. Kolozsvárt 1874 november 16, Bergay József, a kolozsvári Dalkör titkára.

— Necrolog. Magyar kir. pénzügyi fogalmazó Reinhold Olivér a maga s fivére nevében mély fájdalommal jelenti, hogy hön szeretett fivérük nyugalmazott es. kir. hadnagy s vaspálya társulati tisztviselő Reinhold Gyula, f. hó 15-én reggel 3 1/2 órakor élete 45-ik évében rövid ideig tartott idegláz következtében megszűnt élni. A megboldogultnak hült tetemei a kocsárdi pályaudvaronai szállásáról a székelly-földvári köztemetőbe folyó hó 16-án d. u. 4 órakor tétettek örök nyugalomra. Béke lengjen hamvai felett!

— Jókal Mórné asszony, az első magyar hőszínesző, már pár nap mulva körünkbe érkezik s ittmulatása alatt férje „A holt költő szerelme“ című balladáját is hallani fogjuk tőle. A költeményhez Liszt Ferencz szerzett melodramai zenét s a szerzeményt Táborosky és Parsch nemzeti zeneműkereskedése épen most adta ki és küldte meg szerkesztőségünknek is. A csinos kiállítású zenemű 1 frt 20 kr. Ugyan e kiadoknál megjelent továbbá Odry Lehel dala, Petőfi „Jaj de bus ez a harangszó“ című költeményéhez. Ára 50 kr.

— Szentkirályi Gábor, Tordamegye derék főjegyzője ma tartá esküvőjét a bájos özv. Tolvaj Benedekhez, szül. Áron Mária asszonnyal, Szász Domokos baráti házában. Áldás és boldogság kísérje a szeretet e szép frigyét!

— Sebeni karnagy Heller Wenzel közelebről szép kitüntetésben részesült. A kölni conservá-

*) A comes és az egyetem jegyzője.

torium ugyanis egy legjobban sikerülendő vonásdöntő-re nem régiben díjt tűzött ki, s Heller is az ő compositióját kevésbé a határidő lejártá előtt Kölnbe elküldötte. A derék karnagy a napokban értesítettet, hogy a kitűzött díj (csak egyetlen egy díj volt 300 márká) nem ítélte meg neki ugyan oda, mindazonáltal kitűnő compositiójának méltánylásául részére 100 márká kiadatul határozatott.

— Marosvásárhelyről írják nekünk, hogy ott a vagyon-biztoság már is kezd nagyon gyöngye lábon állni, pedig a tél még nem köszönt be egész szigorával. Egy másuttan két nagybbszerű betörés fordult elő, egyik egy magánháznál, másik egy kereskedésben, az ismeretlen tettesek mindkét helyen tetemes károkat okozva. A nyomozatok folynak, de eddigelé sikertelenül.

— Bányáiparunk emelése érdekében szólal föl Ompolyvári Géza, „Öszinte szavak”-at intézve egy kis rőpiratban „kormányunkhoz és törvényhozó testületünkhöz.” Szerző szomorú képét tünteti föl bányáiparunk hanyatlásának, számokban mutatván ki, hogy míg 1867-ben aranyban és ezüstben 4808066 frtot termelénk, addig az 1871-iki eredmény csak 3690875 frt értéket mutat föl. A további befektetéseket súlyosnak tarja ugyan, mert árubevételünk csak 16 millióval mulja felül behozatalunkat, s ehhez számítva 4 milliónyi fémtermelésünket, csak 20 millió frt fedezettel rendelkezünk az aranyban és ezüstben fizetendő A., államadósági járulékból: 11,926000 frtot, B., az államköcsönök kamataiban és törlesztésében: 14,249000 frtot, s végül C., vasutaink s egyéb vállalatok jövedelméből külföldre vándorló részlet fejében 21 millió s így összesen 47 milliónyi frtot tevő értékkivitelünkkel szemben. Mind e mellett még némely befektetéseket hordozandóknak tart s javaslatait a következő 3 pontban foglalja össze: 1. Elmulasztatatlannal addig is, míg kincstári bányajavainkat a magániparnak egészen átbecsáthatnók, engedélyezni azon 1—2 millió forintnyi beruházást, mely hazai bányászathoz különösen a fémkohászati feldolgozás tökéletesítésével való megmentése szükséges. 2. Elmulasztatatlannal a kincstári bányajavak kezelésének a pénzügyminisztériumtól a földmívelés- ipar- és kereskedelmi minisztérium körébe való terelése. 3. Elmulasztatatlannal a tárgyalás alá kerülendő bányatörvénynek tisztán bányászati igények és tapasztalatok szerinti megalkotása.

— A Budapesti szemle november—decemberi füzeté most jelent meg igen érdekes tartalommal. A tartalom-jegyzékben ott látjuk gr. Lónyai Menyhért, Kállay Béni, Belényesi Gábor (egy kiváló irodalmi név aláírása), Gyulai Pál s mások neveit. Ez utóbbi Rombáziájának 4-dik énekéből ad mutatványt, azt a részletet, melyben a társaság Kossuth és Görgei érdemeit hasonlítja össze, egyik az egyiket, másik a másikat emelve égig, illetőleg gyalázva porig. A vita megoldásául a költő így oldja meg a kérdést:

17.

„Ember volt mindenik, ki tévedt,
De nagy jót is tett s ez elég.
Hatásukat a nemzetélet
Érezte s most is éri még.
Hogy nyomorultan el nem vesztünk,
Két szörnyű vést kibírhattunk,
És nemzetül nagyobbá lettünk
Győzőn, legyőzve egyaránt:
Köszönjük Kossuth lángszavának,
És Görgei erős kardjának;
Nincs bálványom, se' bűnbakom,
A mi igaz, nem tagadom.

18.

„Ki jobbságságot eltöröltél,
Kivívtál új törvényeket,
Vész közt kétségbe nem merültél
És lelkesítéd népedet,
Hogy védje, nem kimélve vérét,
A mult s jövője kincseit,
Ha gyáván veszt, mindent veszít:
Ezért dicsőít lantom téged,
El-elfeledve gyöngeséged!
Hiszékeny elméd álmait,
S hivságed balsugalmait!

19.

„S te tiprótt hős hogy meggyaláznak.
Kikért te annyit áldozál!
Majd egykor vége lesz e láznak,
Megismerik, hogy ki valál.
Nemzethiúság áldozatja,
Türelmére, türelmed,
Enyhsen annak gondolatja:
Mi jót tevé, el nem vesztet.
A mit kivívtál száz csatába,
Beolvadt e nemzet sorsába
És olthatatlan fénynyíl ég,
Erő, dicsőség és hősiég.”

— Az olasz király mint felperes. Érdekes per folyt le minap a londoni kincstári törvényszék előtt. Az olasz király 4500 pont sterlingnyi életjáradék iránt nyújtott be igénykeresetet az angol bank ellen. Ez életjáradék Roullier Ferencz-Adolf, chellesi (Seine-et-Marne megyei) lakos nevére volt írva, de tudták, hogy csak fidei comissumképen. 1848-ban Siciliában forradalmi parlament alakult, mely, midőn 1849-ben kénytelen volt feloszlatni, a rendelkezése alatt álló Friddani báróba bízta azt. Ez a tőkét a francia

bankba tette le, de ugyanakkor Párisban közjegyzői okiratot állíttatott ki, melyben kinyilatkoztatta, hogy Roullier csak letéteményes, és hogy a tőke, kamatostul, a „nemzeti parlamentje által képviselt szabad és független Sicília” tulajdonát képezi. Roullier a Friddani báró végrendeleti végrehajtója lett, és 1856-ban a tőkét, mint életjáradékot az angol bankba tette le, a fidei comissumot szintgy kitüntetésén, mint Friddani báró tette volt. Friddani fivére igény-pert folytattak a letett összeg iránt, előbb egy sicíliai törvényszék előtt, mely Olaszország királyát ismerte el törvényes tulajdonosul, aztán a párisi törvényszék előtt, mely az első ítéletet jogérvényes mondat-ta ki, végre most november 5-én a londoni kincstári törvényszék előtt, melynek ítélete szerint a tőke Roullier költségeinek levonásával az olasz király követének adandó át.

— Az angol nagy birtokok kiterjedése vetélkedhetik a magyarországiakéval. A Breadalbane-i Marquis házáról a tenger partig, száz angol mérföldet mért lovan mindig saját birtokán. A sutherlandi herceg birtoka, a skótszági Sutherland grófság egyik tengertől a másikig ér. A Devonshirei hercegné egyik birtokaitól elkeintve, csupán Derby grófságban 96000 akér (1 akér = 7/10 kat. hold) birtoka van. A richmondi hercegnek Grotwoodban 40 ezer és Gordon Castle körüli 300,000 akér földje van. A norfolki herceg parkja 15 mérföld kerülettel bír.

— A Lazaczfogás Kralingenben Rotterdam mellett ez évben igen gazdag volt. Januártól augusztus végéig nem kevesebb mint 75000 fogatott, mely a fontonkénti átlagos 1 1/2 forint ár mellett 800,000 forint értékűnek felel meg.

— Afrikai expedíció. Mint Londonból írják, Long ezredes az Uganda területén tett utazásából, Gondokoroból visszatért Chartumba. Amott Amantigi király által igen barátságosan fogadtatott. Long az Uganda és Gondokoro közti vonalat igen veszélyesnek és bizonytalanannak jelezte a közlekedésre nézve. Uganda és Gondokoro között Kabrigas király mintegy 400 fajokonai által támadtatott meg, de az ezredes csapata közülök megölt 85-öt, a többit pedig szétűzte, Long az északi szélesség 1 30 percznél egy új folyót fedezett föl, mely látszólag Vankovából ered és a Nyanza tóba szakad; a folyó hossza 12—15 mfd.

— Az orosz főváros kiadásai a mult évben 4,448,894 rubelt tettek és pedig a városi kölcsön törlesztése 2,265 rubel, a városi közigazgatás 377 e. 648 rubel, a kormányzósági közigazgatás 22,378 rubel, a rendőrség és a tűzoltó intézet 1,285,205 rubel, bírósági czélokra és börtönökre 275,744 rubel, építészeti kiadások 1,453,405 rubel, az utcák világítására 373,620 rubel, az iskolák szükségleteire 52 ezer 364 ezer rubel, jótékonyági intézetekre 278,614 rubel, segélyzet a vidéki hatóságoknak 219,230 rubel, a kisebb és véletlen kiadásokra 95,452 rubel.

— A rettegett Deanu rablónak bandája elfogatott. — E hó 4-e és 5-ke közti éjjelen Szerda helyt Schenker Georg házába berontottak. A hat főből álló rabló banda, melynek feje a nevezetes és rettegett Deanu, ki ezelőtt a szelistyei járásbírság börtönéből ellilant a bezárt ajtókat betörtte, a házigazda háló szobájában a mellől levő helyiségbe nyomult s innen 240 drb. ezüst huszast, 20 tallért, 36 drb. aranyat, 8 napoleonort, ruhaneműt s egy nagy menyiségű szalonát elloptak. Wendel Gusztáv járásbíró a vizsgálótat oly fáradsáttalan kitarással vezette, hogy e hó 6-án a bandának egyik tagját kézrekerítette, s ennek vallomása alapján a rablóbandának más négy tagja is, két orláthi, s két gurarni lakos befogatott. A rablóbanda az orláthi felhagyott papir malomban tartzkodott 3 hét óta. — Kevéssel a csendőrök megérkezése előtt, vonultak be a rablók 5 lopott ürüvel a malomba. A csendőrök ellátták a bemenetelt, de szerencsétlenségre nem vették észre az oldalt fekvő kamarát, hol Deanu épen az ürük leolásával foglalkozott, s így sikerült e veszélyes madárnak ez alkalommal és meztelán, egy ingben megszökni. A többiek elfogattak és Szerdahelyre vitték. A lopott pénzből csak 6 frtot találtak meg, a többi Deanu magával vitte, vagy valahová elásta. Az említett papírmalomban azonban nagyon sok lopott tárgy találtatott. A megszökött Deanu könnyű öltözetben nem sokáig utazott, mert Orláth és Guraru községek közt egy román atyafira találván, ennek kalapját, lábbelijét és csorikáját elrabolta.

KÖZGAZDASÁG.

Egy vagy több faj-mívelés a szőlőszetben

Nagy Ferencz felolvasása a Dévai gazdasági vándor gyűlésen.

(Folytatás.)

Gazdasági elv ennél tarthatatlanabb alig lehet. Miért nem alkalmazza hát ezen elvet kalászos vagy takarmányi termelésnél? Azon kiltással építjük-e bét, s tartjuk fenn hegyeinket, hogy a fajok diszcretiója s szeszélye szerint nyerhető jövedelemmel beérjük, s kiadásaink egy részét évenként sárba dobjuk. Aztán a fajtermelés fontosságának tudatával bíró termelő a specífus kitűnőség kellekét a termékenységgel egyszerre mérlegeli, keresi, és ha keresi a szőlőpar mostani fejlettségi fokán

— jobbnál jobb fajok közt válogathatván, meg is találja.

„Kevért míveléssel nyert boraink is kitűntetésbe részesültek a világtárlatokon,” mondja más. Igen, de csak cum grano salis, olyan ritka évekről való borok, melynek az üstökösökkel együtt 7—10 év alatt egyszer jelennek meg, a mikor aztán még a kőnéyszerű faj is megédesedik, vagy a melyek szakértő kezelésen mennek keresztül, vagy végre a hol egy vagy két dominans faj a vegyi küzdelemben szellemi hatalomhoz hasonlítható erővel leigázzni asszimilálni képes a minorum gentiumféle elemeket. Sőt ellenkezőleg éppen egy faj vagy kevés fajgyűjteménnyel bír, melyet konkrét fogalommal erdélyi csoportnak nevezhetünk; ez a szorosan vett erdélyi határt csak egy helyen a Meszes hegyenél lépi át, hol a Kraszna és Szamos folyam bal partját az érmelléki csoporttal találkozáván, terjeszkedésével saját régiójába szoríttatik vissza. A elfoglalt földön vezérálai szerint oszlik szét, bor vidékek szerint dominál a kiválasztott vezéralfaj, de nem magára, vele van a vezérkarból egy erős csapat, és a jelentéktelen szolga fajok hosszú schleppeje, nehézségű bagázsával, például: az alsó fehérmegyei borvidéket a király, a szászöldet a járdovány, az északi megyéket a kővér és leányka, Küküllő a som dominálja. Van olyan borvidék, melyben teljes anarchia uralkodik, minden faj ur és szolga egy személyben. Szerencsével lett-e a zezéri szerep kiosztva? nem vizsgáljuk. Meg látjuk alább, hogy egyik-másik szőlővető elfoglalt helyére, míg a másik jobb nem létében — az ismeretes példabeszéd értelmében kapcsolódott silányabb társai felett elsőségre. Annyi előttünk bizonyosnak látszik, hogy

1) mentől nemesebb volt egy borvidék a domináló faj, borai is nemesebbek lettek, míg egy más vidéken uralomra vergődött vezéralfaj a legkedvezőbb viszonyok hatása mellett se tudná más vidék fajaival a versenyt kiállani, és
2) mentől nagyobb tért foglalt a nemes vezéralfaj, s mentől keskenyebb térré szorította a 2-od és 3-ad rendű szolga csoportot, annál magasabbra emelkedett vidék borának hira, neve, kelete.

Feladatunk egyik részét, mennyire tőlünk telhetett, némileg megoldottunk tekintvén, sokkal fontosabb felét is, mennyiben az lehetséges, megoldásra kell vezetni.

Ha a fajúság elvét elvetettük, a kérdés másik fele mint pozitívítás, mint a megált elv ellentéte tűnik fel, azaz borászati érdekből az egy — vagy kevés számra szorított fajtermelést kell szükségképp elfogadni.

Határozottan ezen nézet hívei vagyunk; meggyőződésünket támogatja a tudomány, és a hol ez hallgatni kényszerül, a gyakorlati életbe felmerülő kész tények tanúsága.

A borászat terén sajátosságok jelenségek tűnnek fel. A hány faj szőlő, annyiféle a bora. A szőlő mint gyümölcs zelve más, mint bor pedig éppen ellenkező ítéletre vezet. Kellemes ízű gerezdek, mint bor eskély, sőt silány élvezet nyújtanak, például sok muskotály faj, király vagy lámpor; míg másfelől finom bort adó fajok, mint a leányka, riesling gyümölcsök alig élvezhetők, a carbenet saurignon pedig anyafaja egyik francia nyelvezett nagy-bor-nak, csaknem visszatetsző hatást gyakorol az ízér-zékre. Mi lehet ennek az oka?

Erre, mint sok más kérdésre határozott és eszathatlan feleletet nem nyújt sem a vegytan, sem a tapasztalat, és valószínűleg nem is fog nyújtani, mert ezen eltérések oly subtilis okokban rejlenek, melyeknek titkába emberi szem és ész alig ha bé fog hatolhatni.

Vegytanilag már constatirozva vannak a borrá változott szőlő vegyelemi. Különbség nélkül minden szőlő borában vegytani uton külön választható, mérlegezéssel számokban is kifejezhető általános alkatrészek: a savak, czukor, ásvány részecskék stb. Ezen alkatrészek harmonikus csatározása a szintén sokféle zamat anyagokhoz képezi azon melyet utánozni nagy titkot nem áll tehetségünkben.

A mit sem szemmel nem láthatunk, sem szám vagy mértanilag meg nem határozhatunk, a zamat és illat, és a melyek a bor tulajdonképeni jellegét képezik, felséges illatu légszerű olajok, és a véghetlen finomságu aetheres sokasága, melyek a mustban fel nem lehetők, hanem a lassu erjedés szőlőtjei csak érett borokba észlelhetők.

Durvább és finomabb elemek vegyülete tehát minden bor, és mig azok, hogy ugy szóljunk egységben megalkotják a bor testét, ezek a lélek aján-dékával ruházzák fel, szellemet kölcsönöznek neki. A milyen ez a szellem, olyan a bor jellege. A milyen jellege, olyan a gyakorlatban értéke is.

Mintha nem csak ember- és állatvilágban, a szőlő család egyénei közt is volnának a természetnek kiválasztott kedvencei; van sok szőlő individuum, a mit emberi nyelven jónak, kitűnőnek nevezhetünk, az anyagias és légszerű elemek harmonicus vegyülete a tökély lehető legmagasb fokára emelkedve jelenik meg. Ezek a francziák által grand vin-nek nevezett borok, a gazdaszat terén versenytárs nélkül egymagukra, vagy magokhoz méltó tartsakkal pályáznak. Miért nem követi a természet itt is, mint másut a maga útját, miért nem részletet ssját említi táplált szőlőtteit egyenlő osztályban! Ez az ő titka, feleletre vonni nem lehet. De egy szerszminde kézen fogva vezeti a termelőt, hogy a körülmények tekintetbe vételével iparának anyagát mikép válassza meg, ha építhet gránitból, vagy márványból, ne építsen sárból vagy fűzfából — ha ültethet rieslinget vagy furmintot, ne ültessen lámport vagy bőviz szőlőt; maga a természet által vagyunk — bizonyos esetben uralva az egyfajúság elvének elfogadására.

(Folyt. köv.)

— A szamosújvári piac árai nov. hó 9-ről 1874. Alsó ausz. mérő. Tisztabúza 4 frt 50 kr. Rozs 3 frt — kr. Elegybuza 3 ft 60 kr. zab 1 fr. 40 kr. Széna 2 ft. — kr. Egy öl fa 36 hűv. hosszú 14 frt. — kr. Marhahus fontja 16 kr. Konyhalisz 11 kr. Borsó mérője —. Lencse —. paszuly — kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Nov. 16-án 5% Metalliques 70.05 frt. Kamat —. — 5% Nemzeti kölcsön 74.55 frt 1860. Kölcsön 109.—. Bankrészevény 993 Hitelintézetirészevény 236.25 London 110.30 ft. st. Ezüst 104.65 Cs. kir. arany 525. Napoleonor 889.

Urbéri kötvények: Magyarországi 77.75 Temesi 77.25 Erdélyi 74.75 Horvátországi 79.50

Felelős szerkesztő: Szász Béla

— Stein János erd. muzeum-egyleti könyvtáros és magyar királyi egyetemi nyomdász kiadványában megjelent **naptárak** Kolozsvárt. **Erdélyi képes kis naptár** 1875-ik közönséges évre. 17-dik évfolyam. A Királyhágón inneni s néhány királyhágón túli nevezetesebb városok legújabb s ujonan kijavított jegyzékével. Ára 26 krajczár, postán küldve 32 kr. **Irodai fali naptár** 1875-re. Katholikus és protestans, görög- orosz és izraelita naptárral, bélyegilleték táblákkal, s a királyhagyonnineni királyi törvényszékek és járásbírságok táblázatos kimutatásával. Különösen hivatali használatra. Ára 30 krajczár, postánküldve 35 krajczár. **Erdélyi nagyobb képes naptár** 1875. évre. Hatodik évfolyam. Tiszti czim-tárral ellátva. Ára csak **50 kr.** postán küldve **56 kr.** A dústartalmu naptár-részen kívül a tiszticzimtár tartalma következő: A felelős magyar királyi kormány, horvát-szlavon-dalmát és osztrák-magyar közös minisztérium, magyar királyi állami számvevőség, m. kir. curia, m.-vásárhelyi kir. ítélőtábla, m. k. kincstári jogügyek igazgatósága Pesten, az erdélyi földterhermentesítési alapigazgatóság Budán, a királyhágón inneni összes királyi törvényszékek és járásbírságok, magyar királyi bányáigazgatóság és magyar királyi jószágigazgatóság Kolozsvárt, a kolozsvári és nagy-szebeni magyar királyi pénzügyigazgatóságok az alant adó- és vámhivatalokkal, az erdélyi magyar királyi postaigazgatósági kerület postahivatalai és postamestereivel, a kolozsvári magyar királyi távirtdai kerület fő- és mellék-állomásai, az erdélyi telekkönyvi igazgatóság Kolozsvárt, a királyhágón inneni megyék, székek, vidékek, szabad királyi- és mezővárosok közigazgatási tiszticzimtára, a kolozsvári magyar királyi tudomány-egyetem, kolozs-mónostori gazdasági tanintézet, a Kolozsvárt létező hitfelekezeti tanodák, állami tanintézetek, népiskolák, óvodák és magán-nőveldék, kereskedelmi és iparkamarák Brassóban és Kolozsvárt, az erdélyi gazdasági egyelet, kolozsvári pinczeegylet, bankok, kölcsön-és takarékpénztárak, biztosító társaságok. A „kolozsvári kalauz”-ban közli a helyt létező közmívelődési és jótékonyági egyleteket, a helyt lakó orvosokat, ügyvédeket, irodalmi és iparvállalatokat, azok közül a nevezetesebb czegeket főlemelve.

Nyiltér.

Steindecker S. és társa mai számunkban megjelent hirdetésére figyelmzettük tisztelt olvasóinkat. Eredeti sorsjegyeiről s főnyereményekkel oly gazdagon kiállított sorsszuzásról van szó, hogy nálunk is élénk résztvevésre számíthatni. E vállalat annyival nagyobb bizalmat érdemel, mert állami kezesség van nyújtva s a fenebbi kár mindenkor szigorú eljárás és számos nyeremény kifizetése által világosra ismeretes.

